TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. vasario 24 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvė teikti paslaugas – Gyvybės draudimas – Su investicinių fondų vienetais susietos gyvybės draudimo sutartys, vadinamos „unit-linked“ sutartys – Direktyva 2002/83/EB – 36 straipsnis – Direktyva 2002/92/EB – 12 straipsnio 3 dalis – Pareiga pateikti informaciją prieš sudarant sutartį – Informacija apie pagrindinio turto pobūdį „unit-linked“ draudimo sutarčių atveju – Taikymo sritis – Apimtis – Direktyva 2005/29/EB – 7 straipsnis – Nesąžininga komercinė veikla – Klaidinantis informacijos neatskleidimas“

Sujungtose bylose C-143/20 ir C-213/20

dėl *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšuvos Volos rajono apylinkės teismas, posėdžiaujantis Varšuvoje, Lenkija) 2020 m. kovo 24 d. ir 2019 m. spalio 2 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2020 m. kovo 24 d. ir 2020 m. gegužės 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

A

prieš

O (C-143/20)

ir

G. W.,

E. S.

prieš

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A. (C-213/20)

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einanti antrosios kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (pranešėja) ir N. Wahl,

generalinis advokatas M. Bobek,

* Proceso kalba: lenkų.

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– G. W. ir E. S., atstovaujamų *radca prawny* A. Lengiewicz,

– *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.*, atstovaujamos *radca prawny* A. M. Pukszto ir *adwokat* S. Sołtysik,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos S. Chala, S. Charitaki ir S. Papaioannou,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* F. Meloncelli ir A. Collabolletta,

– Europos Komisijos, atstovaujamos S. L. Kalėdos, N. Ruiz García, T. Scharf, H. Tserepa-Lacombe ir B. Sasinowska,

susipažinęs su 2021 m. rugsėjo 2 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo (OL L 345, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 6 t., p. 3) 36 straipsnio 1 dalies, siejamos su šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiais, taip pat 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, 2005, p. 22) 7 straipsnio ir 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, 2009, p. 1), iš dalies pakeistos 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/58/ES (OL L 341, 2013, p. 1) (toliau – Direktyva 2009/138), 185 straipsnio 3 ir 4 dalių išaiškinimo.

2 Šie prašymai buvo pateikti nagrinėjant du ginčus – atitinkamai A su O (C-143/20) ir G.W. ir E.S. su *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.* (C-213/20) – dėl draudimo įmokų, sumokėtų pagal grupines su investicinių fondų vienetais susietas gyvybės draudimo sutartis, grąžinimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2002/83

3 Direktyvos 2002/83, panaikintos ir pakeistos Direktyva 2009/138, 2, 5, 35, 39, 44, 50 ir 52 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) Siekiant palengvinti sąlygas pradėti gyvybės draudimo veiklą ir ją vykdyti, būtina pašalinti tam tikrus skirtumus, egzistuojančius tarp priežiūrą reglamentuojančių nacionalinės teisės aktų; kad būtų pasiektas šis tikslas ir kartu užtikrinta atitinkama draudėjų ir naudos gavėjų apsauga visose valstybėse narėse, turėtų būti suderintos nuostatos, susijusios su iš gyvybės draudimo įmonių reikalaujamomis finansinėmis garantijomis.

<…>

(5) Dėl to ši direktyva yra svarbus žingsnis link nacionalinių rinkų susiliejimo į integruotą rinką ir šiame etape turi būti patvirtintos kitos Bendrijos priemonės siekiant visiems draudėjams suteikti galimybę kreiptis į bet kurį draudiką, kurio pagrindinė buveinė yra Bendrijoje ir kuris joje vykdo veiklą naudodamasis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas kartu garantuojant jiems tinkamą apsaugą.

<…>

(35) Siekiant apsaugoti gyvybės draudimo apdraustųjų interesus būtina, kad kiekviena draudimo įmonė suformuotų tinkamus techninius atidėjimus; <…>

<…>

(39) Būtina, kad draudimo įmonės, be pakankamų draudimo techninių atidėjimų, reikalingų rizikos prisiėmimo įsipareigojimams vykdyti, taip pat sudarytų papildomą rezervą, vadinamą mokumo atsarga <…>; šis reikalavimas yra svarbus riziką ribojančios priežiūros, siekiant apsaugoti apdraustuosius ir draudėjus, elementas; <…>

<…>

(44) Valstybėse narėse galiojančios šioje direktyvoje minimai veiklai taikomų sutarčių teisės nuostatos skiriasi; draudimo sutarčių teisės suderinimas nėra išankstinė sąlyga draudimo vidaus rinkai sukurti; dėl šios priežasties valstybėms narėms suteikta galimybė draudimo sutartims, pagal kurias yra prisiimta įsipareigojimų jų teritorijose, taikyti savo teisę turėtų užtikrinti pakankamas draudėjų apsaugos priemones; <…>

<…>

(50) Būtina numatyti priemones, kurių turi būti imtasi tada, kai įmonei dėl savo finansinės padėties tampa sunku vykdyti savo rizikos prisiėmimo įsipareigojimus; konkrečiais atvejais, kai iškyla pavojus draudėjų [apdraustųjų] teisėms, būtina kompetentingoms institucijoms suteikti įgaliojimus įsikišti pakankamai ankstyv[u]ose etapuose <…>

<…>

(52) Vidaus draudimo rinkoje vartotojas turės platesnį ir įvairesnį sutarčių pasirinkimą; tam, kad ši įvairovė ir padidėjusi konkurencija būtų naudinga, jam turi būti suteikta visa informacija, kurios tik reikia, kad jis pasirinktų geriausiai jo poreikius atitinkančią sutartį; šis reikalavimas dėl informacijos yra tuo svarbus, kad įsipareigojimai gali būti labai ilgalaikiai; dėl to turi būti suderintos minimalios nuostatos, kad vartotojas gautų aiškią ir tikslią informaciją apie pagrindines jam siūlomų produktų charakteristikas, taip pat išsamią informaciją apie įstaigas, kurioms gali būti adresuojami visi draudėjų, apdraustųjų ar naudos gavėjų skundai.“

4 Direktyvos 2002/83 14 straipsnio „Portfelio perdavimas“ 5 dalyje nustatyta:

„<…> perdavim[as], kuriam leidimas buvo duotas remiantis šio straipsnio nuostatomis, <…> automatiškai įsigalioja draudėjams, apdraustiesiems ir visiems kitiems asmenims, turintiems kokių nors teisių ar įsipareigojimų pagal perduotas sutartis.

<…>“

5 Šios direktyvos 35 straipsnio „Nutraukimo laikotarpis“ 1 dalyje nurodyta:

„Kiekviena valstybė narė nustato, kad individualią [gyvybės] draudimo sutartį sudariusiam draudėjui suteikiamas 14–30 dienų laikotarpis nuo tada, kai jam buvo pranešta, kad sutartis yra sudaryta, per kurį jis tą sutartį gali nutraukti.

Draudėjų pranešimas apie sutarties nutraukimą atleidžia juos nuo visų būsimų įsipareigojimų pagal sutartį.

Kitos teisinės pasekmės ir nutraukimo sąlygos, ypač draudėjo informavimo apie sutarties sudarymą tvarka, nustatomos pagal sutarčiai taikomą teisę, kaip apibrėžta 32 straipsnyje.“

6 Minėtos direktyvos 36 straipsnyje „Draudėjams teikiama informacija“ numatyta:

„1. Prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjams turi būti suteikta bent priedo III A dalyje nurodyta informacija.

<…>

3. Valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas, gali reikalauti, kad draudimo įmonės, be III priede nurodytos informacijos, teiktų ir papildomos informacijos, tačiau tik tada, jeigu tai reikalinga, kad draudėjas suvoktų esminius įsipareigojimo elementus.

4. Išsamias šio straipsnio ir III priedo taikymo taisykles nustato valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas.“

7 Tos pačios direktyvos 53 straipsnio „Portfelio perdavimas“ 6 dalyje nustatyta:

„<…> perdavim[as], kuriam leidimas buvo duotas remiantis šio straipsnio nuostatomis <…> automatiškai įsigalioja visiems draudėjams, apdraustiesiems asmenims ir kitiems asmenims, turintiems kokių nors teisių ar įsipareigojimų pagal perduotas sutartis.

<…>“

8 Direktyvos 2002/83 III priede „Informacija draudėjams“ išdėstyta:

„Toliau nurodyta informacija, kuri turi būti pateikta draudėjams prieš sudarant draudimo sutartį (A) arba draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu (B), privalo būti pateikta raštu aiškiai ir tiksliai, oficialia valstybės narės, kurioje prisiimtas įsipareigojimas, kalba.

<…>

A. Prieš sudarant draudimo sutartį

Informacija apie draudimo įmonę	Informacija apie įsipareigojimą
<…>	<…> a.11. Su investiciniais vienetais susijusių draudimo polisų atveju investicinių vienetų, su kuriais susijusios išmokos, apibrėžimas a.12. Nuoroda apie pagrindinio turto pobūdį su investiciniais vienetais susijusių draudimo polisų atveju <…>“

Direktyva 2002/92/EB

9 2002 m. gruodžio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/92/EB dėl draudimo tarpininkavimo (OL L 9, 2003, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 330), kuri nuo 2018 m. vasario 23 d. buvo panaikinta ir pakeista 2016 m. sausio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/97 dėl draudimo paskirstymo (OL L 26, 2016, p. 19), 9 ir 11 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(9) draudimo produktus gali platinti įvairūs asmenys ar institucijos, pavyzdžiui, agentai, brokeriai ir bankų draudimo operatoriai; vienodas požiūris į operatorius ir kliento apsauga yra būtinas, kad visi minėti asmenys ar institucijos būtų šios direktyvos subjektai;

<…>

(11) Ši direktyva turėtų būti taikoma asmenims, kurie užsiima draudimo tarpininkavimo paslaugų teikimu tretiesiems asmenims gaudami už tai atlygį, kuris gali būti piniginio pobūdžio, arba gaudami kitokią sutartinę nuo atlikto darbo priklausančią ekonominę naudą.“

10 Šios direktyvos 1 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Ši direktyva nustato fizinių ir juridinių asmenų, įsteigtų valstybėje narėje arba norinčių ten įsisteigti, draudimo ir perdraudimo tarpininkavimo veiklos pradėjimą ir vykdymą.

2. Ši direktyva netaikoma asmenims, teikiantiems tarpininkavimo paslaugas sudarant draudimo sutartis, jeigu įvykdomos visos toliau išvardytos sąlygos:

<…>

b) draudimo sutartis nėra gyvybės draudimo sutartis;

<…>“

11 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

3) „draudimo tarpininkavimas“ – veikla, susijusi su supažindinimu su galimybe sudaryti draudimo sutartis, pasiūlymu sudaryti draudimo sutartis ar kitu draudimo sutarčių parengiamuoju darbu, taip pat veikla, susijusi su draudimo sutarčių sudarymu arba pagalba administruojant ar vykdant tokias sutartis, visų pirma pateikus reikalavimą išmokėti draudimo išmoką.

<…>

5) „draudimo tarpininkas“ – bet kuris fizinis ir juridinis asmuo, kuris pradeda ir vykdo draudimo tarpininkavimo veiklą, gaudamas už tai atlygį.

<…>“

12 Tos pačios direktyvos 12 straipsnio „Draudimo tarpininko teikiama informacija“ 3 dalyje numatyta:

„Prieš sudarydamas kiekvieną konkrečią sutartį, draudimo tarpininkas turi nurodyti, visų pirma remdamasis kliento pateikta informacija, bent jau to kliento poreikius ir reikalavimus, taip pat pagrindines priežastis, kuriomis remdamasis jis klientui davė vieną ar kitą patarimą dėl tam tikro draudimo produkto. Ši informacija išdėstoma atsižvelgiant į siūlomos draudimo sutarties sudėtingumą.“

13 Direktyvos 2002/92 13 straipsnio „Informacijos teikimo sąlygos“ 1 dalyje nustatyta:

„Visa informacija, kurią tarpininkas turi pateikti klientui pagal 12 straipsnį, pateikiama:

<…>

b) aiškiai ir tiksliai, kad klientas suprastų;

<…>“

Direktyva 2004/39/EB

14 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/611/EEB, 93/6/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 93/22/EEB (OL L 145, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 263), 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Turėtų būti išskirtos draudimo įmonės, kurių veikla yra tinkamai kontroliuojama kompetentingų riziką ribojančios priežiūros institucijų ir kurioms taikom[a] [Direktyva 2002/83].“

15 Šios direktyvos 2 straipsnio „Išimtys“ 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva netaikoma:

a) draudimo įmonėms, apibūdintoms <…> [Direktyvos 2002/83] 1 straipsnyje <…>;

<…>

c) asmenims, teikiantiems investicines paslaugas, kai tokios paslaugos vykdant profesinę veiklą teikiamos atsitiktinai, o tų įmonių veiklą reguliuoja įstatymų ar norminių aktų nuostatos, arba šios profesijos veiklą reglamentuoja etikos kodeksas, nedraudžiantys teikti tokių paslaugų;

<…>“

16 Direktyvos 2004/39 19 straipsnio „Įmonių veiklos taisyklės teikiant paslaugas klientams“ 3 dalyje numatyta:

„Esamiems ir būsimiems klientams suprantama forma pateikiama atitinkama informacija apie:

– investicinę įmonę ir jos paslaugas,

– finansines priemones ir siūlomas investavimo strategijas; tai turėtų apimti atitinkamas gaires ir įspėjimus dėl rizikos veiksnių, susijusių su investicijomis į tas priemones arba konkrečiomis investavimo strategijomis,

– įvykdymo sistemas bei

– išlaidas ir susijusius mokesčius,

kad jie galėtų tinkamai suvokti siūlomų investicinių paslaugų ir konkrečios rūšies investicinės priemonės pobūdį ir susijusius rizikos veiksnius bei priimti investicinius sprendimus, remdamiesi turima informacija. Šios informacijos pateikimo forma gali būti standartizuota.“

Direktyva 2005/29

17 Direktyvos 2005/29 10 konstatuojamoji dalis išdėstyta taip:

„<…> Atitinkamai ši direktyva taikoma tik tais atvejais, kai nėra konkrečių Bendrijos teisės nuostatų, reglamentuojančių konkrečius nesąžiningos komercinės veiklos aspektus, tokius kaip informaciniai reikalavimai ir informacijos teikimo vartotojui taisyklės. Ji numato vartotojų apsaugą tais atvejais, kai Bendrijos lygiu nėra konkrečių sektorinių teisės aktų, ir draudžia prekybininkams sudaryti apgaulingą įspūdį apie produktų pobūdį. Tai ypač svarbu sudėtingų, didelę riziką vartotojams keliančių produktų atvejais, tokių kaip tam tikri finansinių paslaugų produktai. <…>“

18 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

b) „prekybininkas“ – bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuris komercinėje veikloje, kuriai taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, susijusių su jo prekyba, verslu, amatu arba profesija, ar bet kuris asmuo, veikiantis prekybininko vardu arba jo naudai;

c) „produktas“ – bet kurios prekės arba paslaugos, įskaitant nekilnojamąjį turtą, teises ir pareigas;

d) „įmonių komercinė veikla vartotojų atžvilgiu“ (toliau – komercinė veikla) – bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams;

<…>“

19 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu, kaip nustatyta šios direktyvos 5 straipsnyje, prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo bei jo metu.

<…>

4. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kitoms Bendrijos taisyklėms, reglamentuojančioms konkrečius nesąžiningos komercinės veiklos aspektus, pastarosios turės viršenybę ir bus taikomos tiems konkretiems aspektams.“

20 Tos pačios direktyvos 5 straipsnyje „Nesąžiningos komercinės veiklos draudimas“ nurodyta:

„1. Nesąžininga komercinė veikla draudžiama.

<…>

4. Visų pirma nesąžininga komercinė veikla yra ta, kuri:

a) yra klaidinanti, kaip nurodyta šios direktyvos 6 ir 7 straipsnyje,

arba

b) yra agresyvi, kaip nurodyta šios direktyvos 8 ir 9 straipsnyje.

<…>“

21 Direktyvos 2005/29 7 straipsnyje „Klaidinantis informacijos neatskleidimas“ numatyta:

„1. Komercinė veikla laikoma klaidinančia, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą, ją vykdant neatskleidžiama esminė informacija, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis toje situacijoje galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, ir tuo vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėms nebūtų priėmęs.

2. Klaidinančiu informacijos neatskleidimu, atsižvelgiant į 1 dalyje numatytus klausimus, taip pat laikomas prekybininko vykdomas 1 dalyje nurodytos esminės informacijos nuslėpimas arba jos pateikimas neaiškiai, neįskaitomai, dviprasmiškai ar ne laiku, arba komercinės veiklos komercinio tikslo, jeigu jis neaiškus iš konteksto, nenurodymas, ir kai dėl to abiem atvejais vidutinis vartotojas paskatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio kitomis aplinkybėms jis nebūtų priėmęs.

<…>

5. Bendrijos teisės nustatyti informaciniai reikalavimai dėl komercinio pranešimo, įskaitant reklamą arba prekybą, kurių neišsamus sąrašas pateikiamas II priede, laikomi esminiais.“

22 Pagal šios direktyvos II priedą prie informacijos, kuri laikoma esmine, kaip apibrėžta jos 7 straipsnyje, priskiriama informacija, nurodyta Direktyvos 2002/83 36 straipsnyje ir Direktyvos 2002/92 12 ir 13 straipsniuose.

Direktyva 2009/138

23 Direktyvos 2009/138 309 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės ne vėliau kaip 2015 m. kovo 31 d. pradeda taikyti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi [185 straipsnio].

Įstatymai ir kiti teisės aktai, nurodyti pirmoje pastraipoje, taikomi nuo 2016 m. sausio 1 d.

<…>“

24 Pagal šios direktyvos 310 straipsnį „Panaikinimas“ Direktyva 2002/83 panaikinama nuo 2016 m. sausio 1 d.

Direktyva 2014/65

25 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014, p. 349), iš dalies pakeistos 2016 m. birželio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/1034 (OL L 175, 2016, p. 8), (toliau – Direktyva 2014/65), 93 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės ne vėliau kaip 2017 m. liepos 3 d. priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės tas nuostatas taiko nuo 2018 m. sausio 3 d.“

26 Pagal Direktyvos 2014/65 94 straipsnį „Panaikinimas“ Direktyva 2004/39 panaikinama nuo 2018 m. sausio 3 d.

Lenkijos teisė

Civilinis kodeksas

27 Pagrindinių bylų aplinkybėms taikomos redakcijos *Kodeks cywilny* (Civilinis kodeksas) (toliau – civilinis kodeksas) 58 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teisės aktas, kuris prieštarauja įstatymui arba kuriuo siekiama apeiti įstatymą, yra negaliojantis, nebent atitinkamoje nuostatoje numatyta kitaip, be kita ko, tai, kad negaliojančios teisės akto nuostatos pakeičiamos atitinkamomis įstatymo nuostatomis.“

28 Civilinio kodekso 808 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Draudėjas gali sudaryti draudimo sutartį trečiųjų asmenų vardu. Apdraustasis gali būti konkrečiai nenurodytas sutartyje, nebent to reikalaujama nustatant draudimo objektą.“

Draudimo įstatymas

29 Pagrindinių bylų aplinkybėms taikomos redakcijos (paskelbta Dz. U., 2010, Nr. 11, 66 pozicija) 2003 m. gegužės 22 d. *Ustawa o działalności ubezpieczeniowej* (Draudimo veiklos įstatymas; Dz. U. Nr. 124, 1151 pozicija) (toliau – Draudimo įstatymas) 13 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Dėl su investiciniu fondu susieto gyvybės draudimo, nurodyto šio įstatymo priedo I skirsnio 3 grupėje, draudimo įmonė privalo draudimo sutartyje nurodyti arba paminėti:

1) siūlomų investicinių fondų sąrašą;

2) išmokų vertės ir draudimo išperkamosios sumos nustatymo taisykles, įskaitant investicinio fondo vienetų išpirkimo taisykles ir konvertavimo į pinigus bei išmokos sumokėjimo terminus;

3) fondo išteklių investavimą reglamentuojančias taisykles, įskaitant, be kita ko, fondą sudarančio turto savybes, turto atrankos kriterijus ir jo įvairinimo principus bei kitus investavimo apribojimus;

4) investicinių fondų vienetų vertinimo taisykles ir terminus;

5) išlaidų ir visų kitų iš draudimo įmokų arba investicinio fondo atskaitomų mokesčių dydžio nustatymo taisykles;

6) draudimo įmokų paskirstymą investicinių fondų vienetams reglamentuojančias taisykles, ypač tiek, kiek numatyta 4 ir 5 punktuose, ir įmokų konvertavimo į fondo vienetus datą.“

30 Pagal Draudimo įstatymo priedą prie jo I dalies 3 grupės priskiriamas „su investiciniu fondu susietas gyvybės draudimas“.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-143/20

31 O, Lenkijoje įsteigtas juridinis asmuo, kaip draudėjas su draudimo įmone sudarė grupinę su investicinio fondo vienetais susieto gyvybės draudimo sutartį.

32 Šios sutarties tikslas buvo kaupti ir investuoti apdraustųjų draudimo įmokas naudojant investicinį fondą, sudarytą iš šių įmokų. Šio fondo taisyklėse buvo numatyta, kad minėtos įmokos bus konvertuojamos į investicinio fondo vienetus ir investuojamos į investicinės įmonės išleistus sertifikatus, kurių vertė apskaičiuojama pagal indeksą.

33 Už tai aptariama draudimo įmonė įsipareigojo sumokėti išmokas pasibaigus draudimo laikotarpiui kiekvieno apdraustojo mirties ar išgyvenimo iki tam tikro amžiaus atveju. Šios išmokos neturėjo būti mažesnės nei investuotų įmokų suma, padidinta bet kokiu teigiamu minėto indekso svyravimu. Tačiau draudimo sutarties nutraukimo prieš pasibaigiant jos galiojimo laikotarpiui atveju ši draudimo įmonė įsipareigojo kiekvienam apdraustajam grąžinti sumą, lygią investicinio fondo vienetų, į kuriuos buvo konvertuotos jo įmokos, vertei aktualiu metu.

34 Minėtoje sutartyje nenurodytos nei taisyklės, reglamentuojančios atitinkamo investicinio fondo vienetų, viso fondo grynojo turto ir sertifikatų, į kuriuos buvo investuotos minėto fondo lėšos, vertinimą, nei indekso, kuriuo buvo grindžiamos išmokos pagal tuos sertifikatus, vertės apskaičiavimo metodas. Vis dėlto atitinkamo investicinio fondo taisyklėse buvo nurodyta, kad investicijos į minėtus sertifikatus susijusios su emitento kredito rizika.

35 2010 m. spalio 8 d. įsigaliojusiu pranešimu A kaip apdraustasis penkiolikos metų laikotarpiui prisijungė prie O sudarytos grupinės gyvybės draudimo sutarties ir įsipareigojo mokėti pradinę įmoką, o vėliau – einamąsias mėnesines įmokas. Pasiūlymas prisijungti buvo pateiktas susitikus su O darbuotoju vienoje iš šios bendrovės patalpų, tuomet tas darbuotojas pasiūlė A sudaryti su investiciniu fondu susietą gyvybės draudimo sutartį. A, prisijungdamas prie sutarties, buvo supažindintas su atitinkamo investicinio fondo taisyklėmis ir draudimo sąlygomis.

36 Po septynerius metus trukusio sutarties vykdymo laikotarpio A nutraukė šią sutartį dėl didelių savo investuotų lėšų vertės nuostolių. Aptariama draudimo įmonė jam kaip išperkamąją sumą išmokėjo sumą, atitinkančią jo turimų investicinio fondo vienetų vertę minėtos draudimo sutarties nutraukimo dieną, o ta suma sudarė maždaug trečdalį jo sumokėtų įmokų, atėmus išpirkimo išlaidas.

37 A, manydamas, kad nukentėjo nuo netinkamo pardavimo ir nesąžiningos komercinės veiklos, pareiškė ieškinį dėl lėšų išieškojimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme. Grįsdamas ieškinį A visų pirma kaltina O, kad ši suklaidino jį dėl turto, į kurį turėjo būti investuojamos draudimo įmokos, pobūdžio.

38 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad kitose nei lenkų kalbos kalbinėse versijose Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiais, ir Direktyvos 2009/138 185 straipsnio 3 dalyje numatyta pareiga pateikti informaciją prieš sudarant sutartį reiškia, kad būtina suteikti informaciją apie pagrindinio turto pobūdį, tipo specifikaciją ir savybes su investiciniais fondais susietų gyvybės draudimo sutarčių atveju.

39 Kai tą pagrindinį turtą sudaro išvestinės priemonės, pagal šias nuostatas reikalaujama suteikti tą pačią informaciją, kokia nustatyta pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 2014/65 24 straipsnio 4 dalį, t. y. visą informaciją apie šias priemones ir siūlomas investavimo strategijas ir, be kita ko, informaciją apie minėto pagrindinio turto vertinimo metodą ir su šiomis priemonėmis ir jų emitentu susijusią riziką.

40 Pripažindamas, kad šios direktyvos netaikomos draudimo įmonėms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/39 10 konstatuojamąją dalį ir Direktyvos 2014/65 87 konstatuojamąją dalį, būtų teisėta taikyti specialią apsaugą, t. y. nustatyti griežtesnę informavimo pareigą, vartotojams, kurie sudaro su investiciniu fondu susietą gyvybės draudimo sutartį, nesvarbu, ar jie yra draudėjai, ar apdraustieji pagal grupinę sutartį, kai investiciniai produktai, būtent išvestinės priemonės, jiems parduodami sudarant draudimo sutartį.

41 Vadinasi, nagrinėjamu atveju aptariama draudimo įmonė ir draudėjas O nevisiškai įvykdė jiems tenkančią pareigą informuoti apdraustąjį A. Minėto teismo teigimu, tai taip pat galėtų būti laikoma nesąžininga komercine veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 ir 7 straipsnius, nes šios direktyvos 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta būtinybė užtikrinti ypač sustiprintą vartotojų apsaugą didelės rizikos finansinių produktų rinkoje.

42 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšuvos Volos rajono apylinkės teismas, posėdžiaujantis Varšuvoje, Lenkija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2009/138] 185 straipsnio 3 dalies i punktą ir [Direktyvos 2002/83] 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su [pastarosios direktyvos] III priedo [A dalies a punkto 12 papunkčiu], reikia aiškinti taip, kad sudarydamas su investiciniais vienetais (investiciniu fondu) susietas gyvybės draudimo sutartis, kai fondo pagrindinis turtas yra išvestinės priemonės (arba struktūrizuotos finansinės priemonės, apimančios išvestines priemones), draudikas arba draudėjas (kuris siūlo tokį draudimą, platina draudimo produktą arba „parduoda“ draudimą) privalo draudžiamam vartotojui suteikti informaciją apie pagrindinės priemonės (išvestinės priemonės arba struktūrizuotos finansinės priemonės, apimančios išvestines priemones) pobūdį, tipo specifikaciją, savybes (angl. k. „indication of the nature“, vok. k. „Angabe der Art.“, pranc. k. „indications sur la nature“), ar pakanka nurodyti tik pagrindinio turto tipą nepateikiant tokios priemonės apibūdinimo?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta, kad draudikas arba draudėjas (kuris siūlo tokį draudimą, platina draudimo produktą arba „parduoda“ su investicinio fondo vienetais susietą draudimą) privalo vartotojui suteikti informaciją apie pagrindinės priemonės (išvestinės priemonės arba struktūrizuotos finansinės priemonės, apimančios išvestines priemones) pobūdį, tipo specifikaciją ir savybes, ar Direktyvos 2009/138 185 straipsnio 3 dalies i punktą ir Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su [pastarosios direktyvos] III priedo [A dalies a punkto 12 papunkčiu], reikia aiškinti taip, kad draudžiamam vartotojui teikiama informacija apie pagrindinės priemonės (išvestinės priemonės arba struktūrizuotos finansinės priemonės, apimančios išvestines priemones) pobūdį, tipo specifikaciją ir savybes turi apimti tokią pačią informaciją, kokios reikalaujama pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 2014/65 24 straipsnio 4 dalį, t. y. išsamią informaciją apie išvestines finansines priemones ir siūlomas investavimo strategijas, kuri turėtų apimti atitinkamas gaires ir įspėjimus apie riziką, susijusią su investavimu į tokias priemones arba su individualiomis investavimo strategijomis, įskaitant visų pirma informaciją apie pagrindinės priemonės vertinimo metodiką, kurią draudikas ar skaičiavimus atliekantis tarpininkas taiko draudimo

apsaugos laikotarpiu, [ir] informaciją apie riziką, susijusią su išvestine finansine priemone ir jos emitentu, įskaitant informaciją, susijusią su išvestinės finansinės priemonės vertės pokyčiais laikui bėgant, atskirais veiksniais, lemiančiais šiuos pokyčius, ir su tuo, kiek šie veiksniai turi įtakos vertei?

3. Ar Direktyvos 2009/138 185 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad sudarydamas su investiciniais vienetais (investiciniu fondu) susieto gyvybės draudimo sutartis, kai fondo pagrindinis turtas yra išvestinė finansinė priemonė (arba struktūrizuotos finansinės priemonės, apimančios išvestines finansines priemones), draudikas arba draudėjas (kuris siūlo tokį draudimą, platina draudimo produktą arba „parduoda“ draudimą) privalo draudžiamam vartotojui suteikti tokią pačią informaciją, kokios reikalaujama pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 2014/65 24 straipsnio 4 dalį, t. y. išsamią informaciją apie išvestines finansines priemones ir siūlomas investavimo strategijas, kuri turėtų apimti atitinkamas gaires ir įspėjimus apie riziką, susijusią su investavimu į tokias priemones arba su individualiomis investavimo strategijomis, įskaitant visų pirma informaciją apie pagrindinės priemonės vertinimo metodiką, kurią draudikas arba skaičiavimus atliekantis tarpininkas taiko draudimo apsaugos laikotarpiu, [ir] informaciją apie riziką, susijusią su išvestine finansine priemone ir jos emitentu, įskaitant informaciją, susijusią su išvestinės finansinės priemonės vertės pokyčiais laikui bėgant, atskirais veiksniais, lemiančiais šiuos pokyčius, ir su tuo, kiek šie veiksniai turi įtakos vertei?

4. Jei atsakymas į antrąjį ar trečiąjį klausimą (arba abu) būtų teigiamas, ar tai, kad draudikas arba draudėjas, siūlantis su investiciniais vienetais (investiciniu fondu) susietą gyvybės draudimą, nesuteikia draudžiamam vartotojui reikalaujamos (antrajame ir trečiajame klausimuose nurodytos) informacijos, yra nesąžininga komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 2005/29] 5 straipsnį, ar reikalaujamos informacijos nesuteikimas yra klaidinanti komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 7 straipsnį?

5. Jei atsakymas į antrąjį ir trečiąjį klausimus būtų neigiamas, ar tai, kad draudikas ar draudėjas (kuris siūlo tokį draudimą, platina draudimo produktą arba „parduoda“ su investiciniais vienetais (investiciniu fondu) susietą gyvybės draudimą) aiškiai neinformuoja vartotojo, jog investicinio fondo (su investiciniu fondu susieto gyvybės draudimo) turtas yra investuojamas į išvestines finansines priemones (arba struktūrizuotas finansines priemones, apimančias išvestines finansines priemones), yra nesąžininga komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 straipsnį, ar reikalaujamos informacijos nesuteikimas yra klaidinanti komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnį?

6. Jei atsakymas į antrąjį ir trečiąjį klausimus būtų neigiamas, ar tai, kad draudikas arba draudėjas, kuris siūlo su investiciniais vienetais (investiciniu fondu) susietą gyvybės draudimą, išsamiai nepaaiškina vartotojui konkrečių priemonės, į kurią investuojamas investicinio fondo (su investiciniu fondu susieto gyvybės draudimo) turtas, savybių, įskaitant informaciją apie tokios priemonės veikimo principus, kai priemonė yra išvestinė (arba struktūrizuota finansinė priemonė, apimanti išvestinę finansinę priemonę), yra nesąžininga komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 5 straipsnį, ar reikalaujamos informacijos nesuteikimas yra klaidinanti komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnį?“

Byla C-213/20

43 2011 m. liepos 29 d. A, bankų sektoriuje veikianti bendrovė kaip draudėja su draudimo įmone *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie* sudarė grupinę su investicinio fondo vienetais susietą gyvybės draudimo sutartį.

44 Tos sutarties tikslas buvo kaupti ir investuoti apdraustųjų į investicinį fondą sumokėtas draudimo įmokas. Šio fondo taisyklėse, kuriose pateikta į draudimo sutartį įtraukta standartinė sutarties sąlyga, buvo patikslinta, kad šios įmokos, atėmus šios draudimo įmonės renkamą mėnesinį administravimo mokestį, turėjo būti naudojamos minėto fondo investiciniams vienetams, kurių kiekvieno pradinė vertė buvo nustatyta, įsigyti. Vėliau į tą patį fondą investuotos visos lėšos buvo investuotos į struktūrizuotas obligacijas, kurių išmokėjimas buvo grindžiamas jų emitento nustatytu indeksu.

45 Minėtose taisyklėse buvo aprašyta su investicijomis susijusi rizika, pavyzdžiui, rizika, susijusi su šio indekso nuvertėjimu dėl pokyčių finansų rinkose, ir rizika prarasti dalį investuotų įmokų, jei draudimo sutartis būtų nutraukta nepasibaigus draudimo laikotarpiui, kartu nurodant, kad atitinkama draudimo įmonė negali būti laikoma atsakinga už šią riziką.

46 2011 m. lapkričio 28 ir 30 d. pateiktais atskirais pareiškimais G. W. ir E. S. kaip apdraustieji penkiolikos metų laikotarpiui prisijungė prie bendrovės A sudarytos grupinės gyvybės draudimo sutarties ir įsipareigojo sumokėti pradinę įmoką, o vėliau – mokėti einamąsias mėnesines įmokas. Šis pasiūlymas prisijungti buvo pateiktas per šios draudėjos patalpose įvykusį vienintelį susitikimą su jos darbuotojais, vadinamaisiais „klientų patarėjais“, kurie nagrinėjamą draudimo produktą jiems pristatė kaip investicinį indėlį, kurį sudaro reguliarios santaupos. Per šį susitikimą G. W. ir E. S. gavo minėtą pasiūlymą prisijungti ir grupinės gyvybės draudimo sutarties standartines sąlygas, t. y. bendrąsias draudimo sąlygas ir aptariamo investicinio fondo taisykles, ir pateikė savo prisijungimo pareiškimus. Minėta bendrovė už tarpininkavimą iš atitinkamos draudimo įmonės gavo komisinį atlyginimą.

47 Prisijungę prie grupinės gyvybės draudimo sutarties, G. W. ir E. S. pasirašė dokumentą, kuriame buvo nurodyta, kad, pirma, draudimo laikotarpiu aptariamo investicinio fondo investicinių vienetų vertė gali smarkiai svyruoti dėl jį sudarančių finansinių priemonių vertinimo. Antra, rizika, kylanti dėl šių finansinių priemonių emitento galimybės nevykdyti įsipareigojimų, buvo būdinga produktui, kuris, būdamas nebankinė investicija, negarantavo apdraustajam investicijų grąžos. Tačiau G. W. ir E. S. nebuvo supažindinti su minėtų finansinių priemonių įsigijimo sąlygomis, įskaitant su jomis susijusius konkrečius investavimo rizikos veiksnius.

48 Po aštuonerius metus trukusio sutarties vykdymo laikotarpio, per kurį aptariamo investicinio fondo investicinių vienetų vertė palaipsniui mažėjo, G. W. nutraukė sutartį nuo 2019 m. sausio 23 d. Draudimo bendrovė jai kaip išperkamąją sumą išmokėjo sumą, atitinkančią jos turimų investicinio fondo investicinių vienetų vertę, kuri sudarė apie du trečdalius jos sumokėtų įmokų, atėmus išpirkimo išlaidas. E. S., priešingai, nebuvo nutraukusi sutarties tuo metu, kai buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-213/20.

49 G. W. ir E. S. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pareiškė ieškinį draudimo įmonei *A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie*; juo prašė grąžinti sumokėtas įmokas, nurodydami, kad, šiai įmonei neįvykdžius pareigos pateikti informaciją apie pagrindinio turto pobūdį nagrinėjamos draudimo sutarties atveju ir visą su ja susijusią riziką, ši sutartis ir atskiri pareiškimai dėl prisijungimo prie jos yra niekiniai ir negalioja.

50 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymėjo, kad nors formaliai draudimo įmonės ir draudėjo sudarytos sutarties, kuri yra grupinė gyvybės draudimo sutartis trečiųjų asmenų naudai, kaip tai suprantama pagal Civilinio kodekso 808 straipsnio 1 dalį, šalis ir nėra prie tos sutarties prisijungęs apdraustasis, jis prisiima draudėjo pareigą mokėti draudimo įmokas ir jam tenka faktinė ekonominė investavimo našta ir su tuo susijusi rizika. Todėl kyla klausimas, ar pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiuose nurodyta informacija taip pat būtų suteikta šiam apdraustajam.

51 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl sąvokos „nuoroda apie pagrindinio turto pobūdį“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apimties. Šiuo klausimu, pabrėždamas reikalavimą išlaikyti pusiausvyrą tarp teikiamos informacijos apimties ir jos sudėtingumo laipsnio, tas teismas nurodo, kad draudimo įmonės ir apdraustojo, kuriam tenka investavimo rizika, teisiniai santykiai gali pateisinti reikalavimą, kad pastarasis gautų visą informaciją apie finansinių priemonių pobūdį ir su jomis susijusią riziką ir kad tokiomis aplinkybėmis draudimo įmonė pateiktų jam visą su šiomis priemonėmis susijusią informaciją, kurią ji gauna iš savo emitento.

52 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl momento, kada turi būti įvykdyta pareiga pateikti informaciją prieš sudarant sutartį, ir konkrečiai dėl sąvokos „prieš sudarant draudimo sutartį“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, aiškinimo. Teismas pažymi, kad pagal Lenkijos teisės nuostatą, kuria minėtas straipsnis perkeliamas į nacionalinę teisę, t. y. pagal Draudimo įstatymo 13 straipsnio 4 dalį, reikalaujama, kad standartinėje draudimo sutartyje būtų pateikta tik informacija apie teisinius santykius, įskaitant investicinio fondo turto savybes. Šiomis aplinkybėmis jam kyla klausimas, ar tam, kad pareiga informuoti netaptų neveiksminga, nereikėtų reikalauti, kad informacijos perdavimo apdraustajam etapas būtų aiškiai atskirtas nuo sutarties sudarymo etapo.

53 Ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal Lenkijos teisę teisinio santykio informacinio pobūdžio elementai paprastai nelaikomi susijusiais su jo pagrindiniu dalyku, nes jais tiesiogiai neapibrėžiamos šalių teisės ir pareigos. Vis dėlto, atsižvelgdamas į Direktyvos 2002/83 III priede nurodytos informacijos apimtį ir svarbą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar šios direktyvos 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos 52 konstatuojamąja dalimi, galima aiškinti taip, kad joje numatyta pareiga pateikti informaciją yra esminis draudimo sutarties ar net teisinių santykių, prie kurių prisijungia apdraustasis, elementas.

54 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionalinėje teisėje nėra teisinio pagrindo, leidžiančio pripažinti šiuos teisinius santykius negaliojančiais dėl galimo šios pareigos pateikti informaciją pažeidimo konstatavimo. Pirma, Civilinio kodekso 58 straipsnio 1 dalis, susijusi su teisės aktų negaliojimu, paprastai aiškinama kaip nurodanti tik teisės akto turinio ar dalyko nesuderinamumą su įstatymu, antra, nacionalinėje teisėje šiuo klausimu nėra jokios specialios tvarkos ir, trečia, bendrųjų taisyklių dėl sutikimo nebuvimo taikymui keliamos griežtos sąlygos, įskaitant vienų metų termino laikymąsi ir konstatavimą, kad klaida buvo esminė ir susijusi su teisės akto turiniu. Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, dar reikia nustatyti, ar Direktyvoje 2002/83 reglamentuojamos minėtos pareigos pateikti informaciją pažeidimo konstatavimo teisinės pasekmės.

55 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšuvos Volos rajono apylinkės teismas, posėdžiaujantis Varšuvoje) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2002/38] 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos pačios direktyvos III priedo [A dalies a punkto 12 papunkčiu], reikia aiškinti taip, kad juose nurodytą informaciją taip pat privaloma pateikti apdraustajam, jei jis kartu nėra draudėjas ir veikia kaip vartotojas, prisijungiantis prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, sudarytos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja, ir kaip faktinis lėšų, kurios mokamos kaip draudimo įmokos, investuotojas?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2002/38 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos pačios direktyvos III priedo [A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiais], reikia aiškinti taip, kad esant tokiems teisiniams santykiams, kaip nurodyta pirmajame klausime, pareiga informuoti apie kapitalo, susieto su draudimo kapitalo fondu, pobūdį taip pat reiškia, kad apdraustasis vartotojas turėtų būti išsamiai ir suprantamai informuojamas apie visas su investavimu į su investiciniais vienetais susietą turtą (pavyzdžiui, struktūrizuotas obligacijas arba išvestines finansines priemones) susijusias rizikas, jų pobūdį ir mastą, ar pakanka, kaip apibrėžta minėtoje nuostatoje, pateikti apdraustam vartotojui tik pagrindinę informaciją apie pagrindines rizikos, susijusios su lėšų investavimu per draudimo kapitalo fondą, rūšis?

3. Ar Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos pačios direktyvos III priedo [A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiais], reikia aiškinti taip, kad esant tokiems teisiniams santykiams, kaip nurodyta pirmajame ir antrajame klausimuose, taikoma pareiga informuoti vartotoją, kuris prisijungia prie gyvybės draudimo sutarties kaip apdraustasis, apie visas investavimo rizikas ir su jomis susijusias sąlygas, apie kurias draudiką informavo turto (struktūrizuotų obligacijų arba išvestinių finansinių priemonių), sudarančio draudimo kapitalo fondą, emitentas?

4. Jeigu į ankstesnius klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar
Direktyvos 2002/38 36 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad vartotojas, prisijungiantis kaip apdraustasis prie grupinės su investiciniu fondu susietos gyvybės draudimo sutarties, turi per atskirą ikisutartinę procedūrą gauti informaciją apie kapitalo pobūdį ir su investavimu į tokį turtą susijusias rizikas prieš sudarydamas sutartį, taigi ar šiai nuostatai prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [Draudimo įstatymo] 13 straipsnio 4 dalis, pagal kurią pakanka, kad ši informacija būtų pirmą kartą atskleista draudimo sutarties turinyje ir jos sudarymo metu, o informacijos gavimo momentas per prisijungimo prie sutarties procedūrą nėra vienareikšmiškai ir aiškiai nustatytas ir atskirtas?

5. Jeigu į pirmąjį–trečiąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2002/38 36 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos pačios direktyvos III priedo [A dalies a punkto 11 ir 12 papunkčiais], taip pat reikia aiškinti taip, kad tinkamas juose nustatytos pareigos pateikti informaciją įgyvendinimas turi būti laikomas esminiu grupinės su investiciniu fondu susietos gyvybės draudimo sutarties elementu ir, jei būtų nustatyta, kad ši pareiga nebuvo tinkamai įgyvendinta, apdraustam vartotojui gali būti suteikta teisė reikalauti grąžinti visas sumokėtas draudimo įmokas dėl galimo sutarties pripažinimo negaliojančia arba niekine *ab initio* arba dėl galimo konkretaus pareiškimo dėl prisijungimo prie sutarties pripažinimo negaliojančiu arba niekiniu?“

Procesas Teisingumo Teisme

56 2021 m. kovo 23 d. sprendimu bylos C-143/20 ir C-213/20 buvo sujungtos pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 54 straipsnį, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimamas sprendimas, kuriuo užbaigiamas procesas.

57 Tą pačią dieną pagal Procedūros reglamento 61 straipsnio 1 dalį pagrindinių bylų šalių ir kitų suinteresuotųjų asmenų, nurodytų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje, buvo paprašyta raštu atsakyti į tam tikrus klausimus. Šalys pagrindinėje byloje C-213/20, Lenkijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija pateikė atsakymus į šiuos klausimus.

Dėl prejudicinių klausimų

58 Prieš atsakant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus pirmiausia reikia nustatyti pagrindinėse bylose taikytinas Sąjungos teisės nuostatas.

59 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad iš sprendimų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, pirma, kiek tai susiję su byla C-143/20, ieškovas pagrindinėje byloje buvo apdraustas nuo 2010 m. spalio 8 d., todėl grupinės gyvybės draudimo sutarties, prie kurios jis prisijungė, sudarymas, kaip ir pareiškimas dėl prisijungimo prie jos, neabejotinai įvyko iki šios datos. Antra, kiek tai susiję su byla C-213/20, pagrindinėje byloje nagrinėjama grupinė gyvybės draudimo sutartis buvo sudaryta 2011 m. liepos 29 d., o ieškovai pagrindinėje byloje prie jos prisijungė atitinkamai 2011 m. lapkričio 28 d. ir lapkričio 30 d. pateiktais pareiškimais.

60 Remiantis Direktyvos 2009/138 309 straipsnio 1 dalimi ir 310 straipsniu, šios direktyvos 185 straipsnis, kurio perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2015 m. kovo 31 d., taikomas tik nuo 2016 m. sausio 1 d., t. y. nuo Direktyvos 2002/83 panaikinimo dienos. Darytina išvada, kad pagrindinėse bylose taikomos tik pastarosios direktyvos nuostatos.

61 Taigi, pirma, kadangi, remiantis suformuota jurisprudencija, pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų išspręsti jo nagrinėjamą bylą, prireikus performuluodamas jam pateiktus klausimus (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 26 d. Sprendimo *PL Holdings*, C-109/20, EU:C:2021:875, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), pateiktus klausimus reikia suprasti kaip susijusius tik su Direktyvos 2002/83 nuostatų, o ne su Direktyvos 2009/138 nuostatų aiškinimu. Antra, kadangi trečiasis klausimas susijęs tik su Direktyvos 2009/138 185 straipsnio 4 dalies aiškinimu, į šį klausimą byloje C-143/20 atsakyti nereikia.

62 Taip pat kadangi antrasis klausimas toje byloje susijęs su Direktyvos 2014/65, kuri pagal jos 93 straipsnio 1 dalį ir 94 straipsnį taikoma tik nuo 2018 m. sausio 3 d., t. y. nuo Direktyvos 2004/39 panaikinimo dienos, 24 straipsnio 4 dalimi, šį klausimą reikia suprasti kaip susijusį tik su pastarosios direktyvos 19 straipsnio 3 dalimi.

Dėl pirmojo klausimo byloje C-213/20

63 Pirmuoju klausimu byloje C-213/20 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje nurodyta informacija turi būti pateikta vartotojui, kuris kaip apdraustasis prisijungia prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, sudarytos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja.

64 Siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia pažymėti, kad iš sprendimų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad, pirma, pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutartys yra su investicinių fondų vienetais susietos gyvybės draudimo sutartys (toliau – *unit-linked* sutartys). Šios sutartys yra atviro tipo ir grupinės, nes jos sudaromos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja, siekiant pasiūlyti vartotojams, kurie dar nėra apibrėžti sutarčių sudarymo etape, prisijungti prie šių sutarčių po jų sudarymo pateikiant atskirą pareiškimą dėl prisijungimo.

65 Antra, tuo pareiškimu vartotojas prisiima apdraustojo statusą ir įsipareigoja sumokėti draudimo įmonei pradinę įmoką, o vėliau – mokėti reguliarias mėnesines įmokas. Šios įmokos konvertuojamos į investicinį fondą sudarančius vienetus, vadinamuosius „investicinius vienetus“, vėliau investuojamos į finansines priemones, nuo kurių priklauso šių vienetų vertė ir kurios sudaro pagrindinį turtą *unit-linked* sutarčių atveju. Pasibaigus draudimo laikotarpiui už sumokėtas įmokas draudimo įmonė įsipareigoja sumokėti minėtam vartotojui išmokas mirties ar išgyvenimo atveju arba, jei draudimo sutartis nutraukiama nepasibaigus minėtam draudimo laikotarpiui – grąžinti vartotojui sumą, lygią investicinio fondo investicinių vienetų, į kuriuos buvo konvertuotos jo įmokos, vertei aktualiu metu.

66 Trečia, prisijungimo prie grupinių *unit-linked* sutarčių procedūrą išimtinai valdo įmonė, kuri yra draudėja ir kuri siūlo vartotojams prisijungti prie šių sutarčių kaip draudimu grindžiamų finansinių investicijų ir gauna jų valią šiuo klausimu išreiškiantį prisijungimo pareiškimą, o už savo tarpininkavimą iš draudimo įmonės gauna komisinį atlyginimą.

67 Tai patikslinus, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią prieš sudarant draudimo sutartį draudėjams turi būti suteikta bent šios direktyvos III priedo A dalyje nurodyta informacija, nėra nei sąvokų „draudimo sutartis“ ir „draudėjas“ apibrėžties, nei nuorodos į nacionalinę teisę, kiek tai susiję su šių sąvokų reikšme.

68 Taigi iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad minėtos sąvokos turi būti laikomos savarankiškomis Sąjungos teisės sąvokomis, kurios visoje Sąjungos teritorijoje turi būti aiškinamos autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant ne tik į šios nuostatos formuluotę, bet ir jos kontekstą ir teisės aktu, kurio dalis ji yra, siekiamus tikslus (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 1 d. Sprendimus *González Alonso*, C-166/11, EU:C:2012:119, 25 punktą ir 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 49 punktą).

69 Pirma, dėl sąvokos „draudėjas“ reikia pažymėti, kad, kaip iš esmės nurodė generalinis advokatas išvados 79 punkte, atsižvelgiant į Direktyvos 2002/83 struktūrą, nors sąvoka „draudėjas“ paprastai suprantama kaip reiškianti asmenį, veikiantį kaip pasiūlymo gavėjas teisiniuose santykiuose, pagal kuriuos apibrėžiama draudimo sutartis, ji nebūtinai reiškia tik asmenį, kuris su draudimo įmone sudaro draudimo sutartį, nes šioje direktyvoje apdraustasis taip pat pripažįstamas iš tokios sutarties kylančių teisių ir pareigų turėtoju.

70 Tai visų pirma matyti iš minėtos direktyvos 2, 35, 39 ir 50 konstatuojamųjų dalių ir atitinkamų direktyvos nuostatų dėl techninių atidėjimų ir finansinės padėties atkūrimo priemonių, kuriose nurodomas reikalavimas apsaugoti apdraustųjų interesus ir iš draudimo sutarties kylančias teises. Tokią pačią išvadą galima daryti remiantis identiškomis tos pačios direktyvos 14 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos ir 53 straipsnio 6 dalies pirmos pastraipos nuostatomis dėl portfelio perdavimo iš vienos draudimo įmonės kitai, iš kurių matyti, kad apdraustiesiems šios nuostatos taikomos taip pat, kaip ir draudėjams, nes jie yra iš draudimo sutarties kylančių teisių ir pareigų turėtojai.

71 Be to, tokį aiškinimą patvirtina Direktyva 2002/83 siekiami tikslai. Iš jos 2 ir 5 konstatuojamųjų dalių matyti, kad šia direktyva siekiama, be kita ko, užtikrinti tinkamą apdraustųjų ir naudos gavėjų apsaugą visose valstybėse narėse ir suteikti galimybę visiems draudėjams kreiptis į bet kurį draudiką (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *kunsthaus muerz*, C-20/19, EU:C:2020:273, 34 punktas).

72 Šiomis aplinkybėmis minėtos direktyvos 52 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad vartotojui turi būti suteikta visa būtina informacija, kad jis pasirinktų geriausiai jo poreikius atitinkančią sutartį, ir dėl to turi būti suderintos minimalios nuostatos, kad vartotojas gautų aiškią ir tikslią informaciją apie, be kita ko, esmines jam siūlomų produktų savybes.

73 Siekiant įgyvendinti šį informavimo tikslą, Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prieš sudarant draudimo sutartį draudėjams turi būti suteikta bent šios direktyvos III priedo A dalyje nurodyta informacija (pagal analogiją žr. 2002 m. kovo 5 d. Sprendimo *Axa Royale Belge*, C-386/00, EU:C:2002:136, 21 punktą; 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 25 punktą ir 2015 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij*, C-51/13, EU:C:2015:286, 20 punktą).

74 Taigi Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad bet koks siauras sąvokos „draudėjas“, kaip ji suprantama pagal minėto 36 straipsnio 1 dalį, aiškinimas prieštarautų Direktyva 2002/83 siekiamiems tikslams, nes tai reikštų šia direktyva apdraustiesiems užtikrintos apsaugos ribojimą (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *kunsthaus muerz*, C-20/19, EU:C:2020:273, 35 punktą).

75 Taigi šiomis aplinkybėmis iš sisteminio ir teleologinio Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalies aiškinimo matyti, kad joje numatytos pareigos pateikti informaciją prieš sudarant sutartį tikslais sąvoka „draudėjas“ apima asmenį, kuriam yra skirtas pasiūlymas, esant teisiniams santykiams, pagal kuriuos apibrėžiama draudimo sutartis, ir kuris dėl to turi pasirinkti draudimo produktą ir prisiimti iš jos kylančias teises ir pareigas, todėl ši sąvoka taip pat apima asmenis, kurie, pateikę savo pareiškimą įmonei, kuri yra draudėja, sudarė grupinę draudimo sutartį ir taip įgijo apdraustojo statusą tokios sutarties tikslais.

76 Antra, dėl sąvokos „draudimo sutartis“, kaip ji suprantama pagal tą pačią nuostatą, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog *unit-linked* sutartys patenka į materialinę Direktyvos 2002/83 taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *González Alonso*, C-166/11, EU:C:2012:119, 29 punktą).

77 Be to, iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad draudimo sandoriams paprastai būdinga tai, kad draudikas, iš anksto gavęs draudimo įmoką, įsipareigoja įvykus draudžiamajam įvykiui išmokėti draudėjui išmoką, sutartą sudarant sutartį (2015 m. kovo 26 d. Sprendimo *Litaksa*, C-556/13, EU:C:2015:202, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija, taip pat 2020 m. spalio 8 d. Sprendimo *United Biscuits (Pensions Trustees) et United Biscuits Pension*

Investments, C-235/19, EU:C:2020:801, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Dėl tokių sandorių pobūdžio egzistuoja sutartinis ryšys tarp draudimo paslaugos teikėjo ir asmens, kurio riziką draudimas dengia, t. y. apdraustojo (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

78 Taigi, kiek tai susiję su Direktyva 2002/92, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, jeigu už apdraustojo sumokėtą draudimo įmoką draudimo įmonė įsipareigoja sumokėti išmoką šio apdraustojo mirties atveju ar nutikus kitokiam įvykiui, tokie draudimo santykiai patenka į šioje direktyvoje nurodytą „draudimo sutarties“ sąvoką (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 51 punktą).

79 Šis aiškinimas taip pat gali būti taikomas sąvokai „draudimo sutartis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį.

80 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 64–66 punktuose, vartotojas, nusprendęs prisijungti prie grupinės *unit-linked* sutarties, sutinka su įmonės, kuri yra draudėja, pateiktu draudimo pasiūlymu. Todėl šis vartotojas įsipareigoja mokėti draudimo įmokas draudimo įmonei už tai, kad draudimo laikotarpio pabaigoje ši įmonė sumokės draudimo išmokas mirties arba išgyvenimo iki tam tikro amžiaus atveju. Taigi minėtas vartotojas prisiima toje sutartyje numatytas tipines teises ir pareigas ir tampa draudimo santykių su šia įmone šalimi.

81 Tokiomis aplinkybėmis šie draudimo įmonės ir apdrausto vartotojo draudimo santykiai patenka į sąvoką „draudimo sutartis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, todėl vartotojas, kuris prisijungdamas prie grupinės *unit-linked* sutarties tampa šios sutarties šalimi, patenka į sąvoką „draudėjas“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Tai, ar šis vartotojas formaliai taip pat tampa minėtos grupinės sutarties, sudarytos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja, šalimi, šiuo klausimu neturi reikšmės.

82 Taigi prieš prisijungdamas prie grupinės *unit-linked* sutarties minėtas vartotojas turi gauti minėtoje nuostatoje nurodytą informaciją, leidžiančią jam pasirinkti geriausiai jo poreikius atitinkantį draudimo produktą.

83 Siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išspręsti pagrindines bylas, dar reikia nustatyti subjektą, kuris turi įvykdyti Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje numatytą pareigą pateikti informaciją vartotojui prieš sudarant sutartį.

84 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje nėra aiškiai nurodytas subjektas, kuriam nustatyta minėta pareiga pateikti informaciją.

85 Tiesa, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į nuostatą, galiojusią iki Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalies ir suformuluotą taip pat kaip pastaroji nuostata, pagal Sąjungos teisę draudimo įmonei nustatoma tokia pareiga pateikti informaciją draudėjui (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Rust-Hackner ir kt.*, C-355/18–C-357/18 ir C-479/18, EU:C:2019:1123, 85 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

86 Vis dėlto taip pat reikia atsižvelgti į grupinių *unit-linked* sutarčių ypatumus. Konkrečiai kalbant, iš atitinkamai šio sprendimo 64 ir 66 punktuose išdėstytų argumentų matyti, kad, pirma, tokių sutarčių sudarymo ir prisijungimo prie jų procedūros pagal savo pobūdį reiškia, kad sukuriami du atskiri draudimo santykiai: pirma, tarp draudimo įmonės ir tokią sutartį sudarančios įmonės, kuri yra draudėja, atsirandantys santykiai sudarius sutartį ir, antra, tarp draudimo įmonės ir apdrausto vartotojo po pirma minėtų santykių galintys atsirasti santykiai, kai tas vartotojas pateikia pareiškimą dėl prisijungimo prie tos sutarties.

87 Antra, vykstant šio vartotojo prisijungimo prie minėtos sutarties procedūrai įmonė, kuri yra draudėja, veikia kaip „draudimo tarpininkė“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/92 2 straipsnio 5 punktą, siejamą su jos 9 ir 11 konstatuojamosiomis dalimis, todėl jai taikomos šioje direktyvoje nustatytos taisyklės pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies b punktą.

88 Iš tiesų ši įmonė, kuri yra draudėja, už atlygį vykdo draudimo tarpininkavimo veiklą, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 3 punktą, t. y. siūlo vartotojams galimybę prisijungti prie grupinės *unit-linked* sutarties ir taip sudaryti, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 80 ir 81 punktuose, gyvybės draudimo sutartį su draudimo įmone, taip pat teikia finansines konsultacijas dėl kapitalo, kurį sudaro šių vartotojų sumokėtos draudimo įmokos, investavimo į pagrindinį turtą grupinės *unit-linked* sutarties atveju (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 47–54 ir 58 punktus).

89 Šiomis aplinkybėmis iš kartu aiškinamų direktyvų 2002/83 ir 2002/92 matyti, kad, viena vertus, pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, prieš sudarydama grupinę *unit-linked* sutartį, draudimo įmonė šią sutartį sudarančiai įmonei, kuri yra draudėja, turi suteikti bent jau šios direktyvos III priedo A dalyje nurodytą informaciją.

90 Atsižvelgdama į tokios sutarties, kurią ketinama siūlyti galutiniams vartotojams, pobūdį ir reikalavimą, kad jie gautų šią informaciją prieš prisijungdami prie minėtos sutarties tam, kad galėtų pasirinkti geriausiai jų poreikius atitinkantį draudimo produktą, kaip numatyta šios direktyvos 36 straipsnio 1 dalyje, kuri išaiškinta šio sprendimo 82 punkte, draudimo įmonė privalo suformuluoti šią informaciją taip, kad ji būtų aiški, tiksli ir suprantama minėtiems vartotojams ir būtų jiems vėliau perduota per tos pačios sutarties prisijungimo procedūrą.

91 Kita vertus, įmonė, kuri yra draudėja, sudaranti grupinę *unit-linked* sutartį ir veikianti kaip draudimo tarpininkė, privalo suteikti tokią pačią informaciją, kokią draudimo įmonė suteikė bet kuriam prie šios sutarties prisijungusiam vartotojui prieš tokį prisijungimą. Tokia informacija turi būti papildyta bet kokia kita informacija, kuri gali būti reikalinga atsižvelgiant į šio vartotojo reikalavimus ir poreikius, kuriuos reikia nustatyti remiantis vartotojo pateikta informacija. Pagal Direktyvos 2002/92 12 straipsnio 3 dalį ir 13 straipsnio 1 dalies b punktą ši papildoma informacija turi būti išdėstyta atsižvelgiant į minėtos sutarties sudėtingumą ir pateikta aiškiai bei tiksliai, kad minėtas vartotojas suprastų.

92 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą byloje C-213/20 reikia atsakyti: Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje nurodyta informacija turi būti pateikta vartotojui, kuris kaip apdraustasis prisijungia prie grupinės *unit-linked* sutarties, sudarytos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja. Šią informaciją draudimo įmonė turi pateikti įmonei, kuri yra draudėja ir kuri privalo šiam vartotojui ją perduoti prieš

prisijungiant prie šios sutarties, kartu su bet kokia kita informacija, kuri pagal šią nuostatą, siejamą su Direktyvos 2002/92 12 straipsnio 3 dalimi, gali būti reikalinga atsižvelgiant į vartotojo reikalavimus ir poreikius.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų byloje C-143/20 ir antrojo ir trečiojo klausimų byloje C-213/20

93 Pirmuoju ir antruoju klausimais byloje C-143/20 ir antruoju ir trečiuoju klausimais byloje C-213/20, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis, siejama su šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, turi būti aiškinama taip, kad informacija apie pagrindinio turto pobūdį, kuri turi būti vartotojui pateikta prieš prisijungiant prie grupinės *unit-linked* sutarties, turi apimti informaciją apie šio pagrindinio turto savybes, ir, jei taip, ar ši informacija:

– turi apimti išsamią informaciją apie visų rizikų, susijusių su investavimu į minėtą pagrindinį turtą, pobūdį ir mastą ir

– turi apimti tą pačią informaciją, kurią finansinių priemonių, sudarančių tą patį pagrindinį turtą, emitentas pateikė draudimo įmonei pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį.

94 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 68 punkte nurodytos jurisprudencijos matyti, kad, Direktyvoje 2002/83 nesant apibrėžties ir nuorodos į nacionalinę teisę, sąvokos „nuoroda apie pagrindinio turto pobūdį su investiciniais vienetais susijusių draudimo polisų atveju“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktį, reikšmė turi būti nustatoma atsižvelgiant ne tik į šios nuostatos formuluotę, bet ir į jos kontekstą ir į minėta direktyva siekiamą tikslą.

95 Tiesa, atsižvelgiant į minėtos nuostatos formuluotę, ši sąvoka galėtų būti suprantama kaip susijusi tik su finansinių priemonių, sudarančių investicinio fondo, su kuriuo susieta atitinkama draudimo sutartis, pagrindinį turtą, rūšimi. Vis dėlto iš sisteminio ir teleologinio tos pačios nuostatos aiškinimo matyti, kad minėtą sąvoką reikia aiškinti plačiai, t. y. kaip susijusią su šio turto savybėmis.

96 Kaip nurodyta šio sprendimo 72 ir 73 punktuose, iš kartu aiškinamų Direktyvos 2002/83 52 konstatuojamosios dalies ir 36 straipsnio 1 dalies matyti, kad šioje nuostatoje numatyta pareiga pateikti informaciją prieš sudarant sutartį siekiama leisti vartotojams, ketinantiems prisijungti prie grupinės gyvybės draudimo sutarties, iš įvairių draudimo produktų pasirinkti tuos, kurie geriausiai tenkina jų poreikius, užtikrinant jiems galimybę gauti išsamią, tikslią ir objektyvią šiam tikslui būtiną informaciją, visų pirma aiškią ir tikslią informaciją apie esmines tokių draudimo produktų savybes.

97 *Unit-linked* sutarties atveju draudimo produktas apima investavimo elementą (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 57 punktą), kuris neatsiejamas nuo šio produkto. Šis elementas neatsiejamas nuo paties vartotojo pasirinkimo prisijungti prie šios sutarties, nes, kaip pažymėta šio sprendimo 66 punkte, minėtas draudimo produktas vartotojui pateikiamas ir jis jį suvokia kaip draudimu grindžiamą investavimo formą, kuri skiriasi nuo kitų investavimo formų.

98 Be to, kaip pažymėta šio sprendimo 65 punkte, minėtas elementas turi tiesioginį poveikį iš tos sutarties kylančių pareigų vykdymui ir teisių įgyvendinimui. Pirma, prie tos sutarties prisijungiantis vartotojas ne tik moka draudimo įmokas, bet ir prisiima riziką, kylančią dėl šių įmokų investavimo į finansines priemones. Antra, šio investavimo pokyčiai daro tiesioginį poveikį šio vartotojo iš tos pačios sutarties kylančių teisių apimčiai ir, be kita ko, sutarties išperkamajai sumai sutarties nutraukimo atveju.

99 Šiomis aplinkybėmis finansinių priemonių, sudarančių pagrindinį turtą *unit-linked* sutarties atveju, savybės, visų pirma šių priemonių pobūdis ir grąža bei su jomis susijusi rizika, yra ypač svarbios vartotojui pasirenkant tokį draudimo produktą. Juo labiau tai pasakytina tuo atveju, kai, kaip šiuo atveju, šis pagrindinis turtas yra išvestinės finansinės priemonės arba struktūrizuoti produktai, į kuriuos įeina išvestinės finansinės priemonės, pasižyminčios ypač didele investavimo rizika.

100 Siekiant išsaugoti Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje numatyto įpareigojimo veiksmingumą, informacija, kuri turi būti pateikta vartotojui, ketinančiam prisijungti prie sutarties, turi apimti nuorodą apie minėto pagrindinio turto savybes.

101 Vis dėlto iš kartu aiškinamų šios direktyvos 52 konstatuojamosios dalies ir III priedo A dalies matyti, kad ši nuoroda turi būti ne tik pakankamai aiški, tiksli ir suprantama, kad vartotojas, remdamasis turima informacija, galėtų sąmoningai pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą, bet ir objektyviai būtina šiam pasirinkimui įgyvendinti, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas išvados 96 punkte.

102 Taigi reikia manyti, kad sąvoka „nuoroda apie pagrindinio turto pobūdį“, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktį, apima tik informaciją apie šio pagrindinio turto savybes, kurios šiuo požiūriu yra esminės. Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 100 ir 102 punktuose, minėta nuoroda visų pirma turi apimti aiškų, tikslų ir suprantamą pagrindinio turto ekonominio ir teisinio pobūdžio aprašymą, įskaitant bendruosius jų grąžą reguliuojančius principus.

103 Be to, minėta nuoroda turi apimti aiškią, tikslią ir suprantamą informaciją apie struktūrinę riziką, susijusią su minėtu pagrindiniu turtu, t. y. riziką, susijusią su jo pobūdžiu ir galinčią tiesiogiai paveikti iš draudimo santykių kylančias teises ir pareigas, pavyzdžiui, riziką, susijusią su investicinio fondo, su kuriuo susieta *unit-linked* sutartis, investicinių vienetų nuvertėjimu arba finansinių priemonių, sudarančių tą patį pagrindinį turtą, emitento kredito rizika.

104 Vis dėlto toje nuorodoje nebūtinai turi būti pateiktas išsamus ir visapusiškas visos investicinės rizikos, susijusios su pagrindiniu turtu *unit-linked* sutarties atveju – pavyzdžiui, rizikos, kylančios dėl įvairių finansinių priemonių, iš kurių sudarytas pagrindinis turtas, specifinių savybių arba dėl techninių indekso, kuriuo grindžiamas šių finansinių priemonių mokėjimas, vertės apskaičiavimo metodų – pobūdžio ir masto aprašymas.

105 Be to, informacija apie esmines pagrindinio turto savybes, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/83 III priedo A dalies a punkto 12 papunktį, nebūtinai turi apimti tą pačią informaciją, kurią minėtų finansinių priemonių emitentas, kaip investicinių paslaugų teikėjas, privalo pateikti savo klientams pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį.

106 Kadangi pagal šią nuostatą ta informacija skirta būtent tam, kad šių investicinių paslaugų gavėjas galėtų suprasti jų pobūdį ir konkrečią minėto emitento jam siūlomos finansinės priemonės rūšį, ši informacija nėra būtina vartotojui, kad šis galėtų pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 101 punktą.

107 Be to, reikalavimas, kad draudimo įmonė ir įmonė, kuri yra grupinės *unit-linked* sutarties draudėja, pateiktų šią informaciją vartotojui prieš jam prisijungiant prie šios sutarties, reikštų, kad į Direktyvos 2004/39 taikymo sritį būtų įtraukti asmenys, kuriems ši direktyva aiškiai netaikoma, remiantis Sąjungos teisės aktų leidėjo sąmoningu pasirinkimu atsižvelgiant tiek į draudimo įmones, tiek į draudimo tarpininkus, kaip numatyta atitinkamai šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a punkte ir 2 straipsnio 1 dalies c punkte ir kaip išaiškinta Teisingumo Teismo 2018 m. gegužės 31 d. Sprendime *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag ir kt. e. a.* (C-542/16, EU:C:2018:369, 61–69 punktai).

108 Šiomis aplinkybėmis į pirmąjį ir antrąjį klausimus byloje C-143/20, taip pat į antrąjį ir trečiąjį klausimus byloje C-213/20 reikia atsakyti: Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis, siejama su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, turi būti aiškinama taip, kad informacija apie pagrindinio turto pobūdį, kuri vartotojui turi būti pateikta prieš prisijungiant prie grupinės *unit-linked* sutarties, turi apimti informaciją apie esmines šio pagrindinio turto savybes. Ši informacija:

– turi apimti aiškią, tikslią ir suprantamą informaciją apie šio pagrindinio turto ekonominį ir teisinį pobūdį bei su juo susijusią struktūrinę riziką ir

– nebūtinai turi apimti išsamią informaciją apie visos rizikos, susijusios su investicijomis į tą patį pagrindinį turtą, pobūdį ir mastą, taip pat tą pačią informaciją, kurią draudimo įmonei pateikė finansinių priemonių emitentas pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 3 dalį.

Dėl ketvirtojo klausimo byloje C-213/20

109 Ketvirtuoju klausimu byloje C-213/20 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vartotojas, prisijungiantis kaip apdraustasis prie grupinės *unit-linked* sutarties, turi per atskirą ikisutartinę procedūrą būtinai gauti šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytą informaciją, taigi ar šiai nuostatai prieštarauja tokia nacionalinė nuostata, pagal kurią pakanka, kad ši informacija būtų nurodyta minėtoje sutartyje.

110 Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia pažymėti, kad, pirma, iš Direktyvos 2002/83 44 ir 52 konstatuojamųjų dalių matyti, kad ja nebuvo visiškai suderinta draudimo sutarčių teisė ir, konkrečiai kalbant, ja siekiama tik suderinti būtiniausias informavimo prieš sudarant sutartį nuostatas, todėl valstybėms narėms suteikta galimybė draudimo sutartims, pagal kurias yra prisiimta įsipareigojimų jų teritorijose, taikyti savo teisę.

111 Antra, šios direktyvos 36 straipsnio 1 dalyje tik numatyta, kad jos III priedo A dalyje išvardyta informacija turi būti pateikta draudėjui „prieš sudarant draudimo sutartį“, tačiau nenurodomas nei momentas, kada turi būti pateikta ši informacija, nei aplinkybė, kad tai turi būti padaryta per atskirą ikisutartinę procedūrą.

112 Trečia, minėtos direktyvos 36 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad išsamias šio straipsnio ir III priedo taikymo taisykles nustato valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas.

113 Iš to matyti, kad, viena vertus, grupinės *unit-linked* sutarties atveju Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija vartotojui turi būti pateikta prieš pasirašant pareiškimą dėl prisijungimo prie šios sutarties, kuriuo, kaip matyti iš šio sprendimo 80 ir 81 punktų, šis vartotojas išreiškia savo sutikimą būti saistomas minėtos sutarties ir pagal kurį jis tampa sutartinių draudimo santykių su draudimo įmone šalimi.

114 Kita vertus, nesant suderintų taisyklių, valstybės narės turi nustatyti šios direktyvos 36 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos pateikti informaciją prieš sudarant sutartį įgyvendinimo tvarką. Vis dėlto nustatydamos šią tvarką valstybės narės privalo rūpintis, kad būtų užtikrintas minėtos direktyvos veiksmingumas, atsižvelgiant į jos tikslą (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

115 Šiuo klausimu reikia manyti, kad, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas išvados 111 punkte, iš kartu aiškinamų Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalies ir jos 52 konstatuojamosios dalies akivaizdu, kad, išskiriant šios direktyvos III priedo A dalyje nurodytos informacijos pateikimo momentą ir draudimo sutarties sudarymo, t. y. prisijungimo prie jos, momentą, šia direktyva siekiama suteikti vartotojui tam tikrą laiką, per kurį iš įvairių galimų draudimo sutarčių jis galėtų pasirinkti geriausiai jo poreikius atitinkančią draudimo sutartį ir pagrįstai nuspręsti, ar nori būti saistomas pagal sutartį.

116 Taigi tam, kad vartotojas galėtų pasinaudoti minėta informacija šiuo tikslu, jis turi ją gauti laiku, prieš prisijungdamas prie šios sutarties, o ne tik prisijungimo prie jos etape (žr. pagal analogiją 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *CA Consumer Finance*, C-449/13, EU:C:2014:2464, 46 punktą ir 2020 m. birželio 25 d. Sprendimo *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, C-380/19, EU:C:2020:498, 34 punktą), nes priešingu atveju Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje numatyta pareiga pateikti informaciją prieš sudarant sutartį taptų neveiksminga.

117 Kompetentingi nacionaliniai teismai, atsižvelgdami į bylos aplinkybes ir nagrinėjamos grupinės *unit-linked* sutarties ypatumus, turi įvertinti, ar šios pareigos įgyvendinimo tvarka leido vartotojui susipažinus su turima informacija sąmoningai pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą.

118 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą byloje C-213/20 reikia atsakyti: Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vartotojas, prisijungiantis kaip apdraustasis prie grupinės *unit-linked* sutarties, neprivalo per atskirą ikisutartinę procedūrą būtinai gauti šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytos informacijos, taigi šiai nuostatai neprieštarauja tokia nacionalinė nuostata, pagal kurią pakanka, kad ši informacija būtų nurodyta minėtoje sutartyje, su sąlyga, kad ji šiam vartotojui pateikiama prieš prisijungiant prie sutarties, t. y. laiku, kad jis, susipažinęs su turima informacija, galėtų sąmoningai pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą.

Dėl penktojo klausimo byloje C-213/20

119 Penktuoju klausimu byloje C-213/20 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją reikalaujama pripažinti, jog, netinkamai įvykdžius pareigą pateikti šios direktyvos

III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytą informaciją, grupinė *unit-linked* sutartis arba pareiškimas dėl prisijungimo prie jos yra niekiniai ar negaliojantys, todėl prie šios sutarties prisijungęs vartotojas įgyja teisę į sumokėtų draudimo įmokų grąžinimą.

120 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš tų pačių argumentų, kurie išdėstyti šio sprendimo 110–114 punktuose, matyti, kad šioje direktyvoje nereglamentuojamos minėtoje nuostatoje numatytos pareigos pateikti informaciją prieš sudarant sutartį nevykdymo arba netinkamo vykdymo teisinės pasekmės, todėl šiuos draudimo sutarčių teisės aspektus turi reglamentuoti valstybės narės, kartu užtikrindamos minėtos direktyvos veiksmingumą, atsižvelgiant į jos tikslą.

121 Šią išvadą patvirtina Teisingumo Teismo pateiktas kitų nuostatų, esančių, kaip ir Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis, šios direktyvos III antraštinės dalies 4 skyriuje „Sutarčių teisė ir draudimo sąlygos“, ir visų pirma jos 35 straipsnio 1 dalies ir 36 straipsnio 3 dalies aiškinimas.

122 Pirma, dėl papildomos informacijos, palyginti su nurodytąja Direktyvos 2002/83 III priede, kurią pateikti gali reikalauti valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas, kaip apibrėžta šios direktyvos 36 straipsnio 3 dalyje, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pasekmės, kurios nacionalinėje teisėje siejamos su šios informacijos nesuteikimu, neturi reikšmės, kiek tai susiję su nacionalinių normų atitiktimi šioje nuostatoje numatytai pareigai pateikti informaciją (pagal analogiją žr. 2015 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij*, C-51/13, EU:C:2015:286, 36 punktą).

123 Antra, dėl Direktyvos 2002/83 35 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos draudėjo teisės nutraukti draudimo sutartį Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad valstybės narės turi nustatyti kitas nei šioje nuostatoje nurodytas draudimo sutarties nutraukimo teisines pasekmes, kartu užtikrindamos šios direktyvos veiksmingumą, atsižvelgiant į jos tikslą, ir kad nacionaliniai teismai turi patikrinti, ar nacionalinėje teisėje nustatytos procedūrinės taisyklės nėra tokios, kurios gali kelti abejonių dėl teisės atsisakyti sutarties veiksmingumo, atgrasant draudėją nuo šios teisės įgyvendinimo (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Rust-Hackner ir kt.*, C-355/18–C-357/18 ir C-479/18, EU:C:2019:1123, 100, 104 ir 117 punktus, ir 2020 m. gegužės 28 d. Nutarties *WWK Lebensversicherung auf Gegenseitigkeit*, C-803/19, nepaskelbta Rink., EU:C:2020:413, 28 ir 37 punktus).

124 Atsižvelgiant į tai, dar reikia pridurti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 54 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog pagal nacionalinę teisę negalima konstatuoti, kad teisiniai draudimo santykiai tarp draudimo įmonės ir apdraustojo yra negaliojantys dėl galimo neteisingo Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, numatytos pareigos pateikti informaciją įgyvendinimo, nes minėtoje nacionalinėje teisėje nėra numatyta jokių specialių teisės normų šiuo klausimu, o bendrosios taisyklės dėl teisinių aktų negaliojimo ir valios trūkumų netaikomos remiantis išaiškinimu arba joms taikomos griežtos sąlygos.

125 Taigi šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas turi patikrinti, ar teisinės pasekmės, kurios pagal taikytinas nacionalinės teisės nuostatas siejamos su netinkamu šios pareigos pateikti informaciją įgyvendinimu, reglamentuojamos taip, kad būtų užtikrintas šios pareigos veiksmingumas. Tai darydamas minėtas teismas turi aiškinti šias nuostatas kuo labiau atsižvelgdamas į šios direktyvos tekstą ir tikslą ir šiuo tikslu, be kita ko, įvertinti, ar, atsižvelgiant į tai, kad informacija apie esmines pagrindinio turto *unit-linked* sutarties atveju savybes yra labai svarbi vartotojui pagrįstai

pasirenkant jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą, taigi formuojant jo valią prisijungti prie šios sutarties, netinkamas šios pareigos pateikti informaciją įgyvendinimas gali turėti įtakos jo sutikimui būti saistomam minėtos sutarties.

126 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimą byloje C-213/20 reikia atsakyti: Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog pagal ją nereikalaujama pripažinti, jog, netinkamai įvykdžius pareigą pateikti šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytą informaciją, grupinė *unit-linked* sutartis arba pareiškimas dėl prisijungimo prie jos yra niekiniai ar negaliojantys, todėl prie šios sutarties prisijungęs vartotojas įgyja teisę į sumokėtų draudimo įmokų grąžinimą, su sąlyga, kad nacionalinėje teisėje nustatytos procedūrinės taisyklės, skirtos pasinaudoti teise remtis šia pareiga pateikti informaciją, nėra tokios, kurios galėtų kelti abejonių dėl šios teisės veiksmingumo, atgrasant vartotoją nuo šios teisės įgyvendinimo.

Dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų byloje C-143/20

127 Ketvirtuoju–šeštuoju klausimais byloje C-143/20 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2005/29 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, nurodytos informacijos nepateikimas vartotojui, kuris prisijungia prie grupinės *unit-linked* sutarties, reiškia klaidinantį informacijos neatskleidimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnį.

128 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu, kaip nustatyta šios direktyvos 5 straipsnyje, prieš komercinio sandorio dėl produkto sudarymą, jį sudarius ir jį sudarant.

129 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, pirma, sąvoka „komercinė veikla“ šios direktyvos 2 straipsnio d punkte apibrėžta vartojant labai plačią formuluotę, nes joje nurodyta praktika, viena vertus, turi būti komercinė, t. y. ji turi būti vykdoma prekybininkų, ir, kita vertus, būti tiesiogiai susijusi su jų produktų reklama, pardavimu arba tiekimu vartotojams (šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Dyson*, C-632/16, EU:C:2018:599, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Antra, šioje nuostatoje vartojami žodžiai „tiesiogiai susijęs su produkto pardavimu“ apima visas priemones, kurių imamasi būtent dėl sutarties sudarymo (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 20 d. Sprendimo *Gelvora*, C-357/16, EU:C:2017:573, 21 punktą). Šiuo tikslu sąvoka „produktas“, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio c punktą, apima bet kurias prekes ar paslaugas, be to, tai taikoma visiems veiklos sektoriams (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, 29 punktą). Trečia, iš tos pačios direktyvos 2 straipsnio b punkto matyti, kad sąvoka „prekybininkas“ apima „bet kurį fizinį arba juridinį asmenį“, jeigu jis užsiima atlygintina veikla ir jeigu komercinė veikla yra veiklos, kuria jis verčiasi verslo tikslais, dalis (šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Kamenova*, C-105/17, EU:C:2018:808, 30 ir 35 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją), įskaitant atvejus, kai šią veiklą vykdo kita įmonė, veikianti šio asmens vardu ir (arba) jo naudai (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *RLvS*, C-391/12, EU:C:2013:669, 38 punktą).

130 Nagrinėjamu atveju, pirma, iš šio sprendimo 86–91 punktuose išdėstytų argumentų matyti, kad Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją prieš vartotojui prisijungiant prie grupinės *unit-linked* sutarties teikia draudimo įmonė ir įmonė, kuri yra draudėja ir veikia kaip

draudimo tarpininkė, ir toks informacijos pateikimas yra veiklos, kuria šios įmonės užsiima verslo tikslais, dalis. Antra, kaip pažymėta šio sprendimo 80 ir 81 punktuose, šis informacijos pateikimas tiesiogiai susijęs su minėto vartotojo sudaroma draudimo sutartimi, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2002/83. Todėl minėtas informacijos pateikimas yra „komercinė veikla“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2005/29.

131 Be to, reikia priminti, kad iš Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 1 dalies matyti, jog komercinė veikla laikoma klaidinančia, taigi ji yra nesąžininga komercinė veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą, įvykdytos dvi sąlygos. Pirma, vykdant šią veiklą turi būti neatskleidžiama esminė informacija, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis toje situacijoje galėtų priimti turima informacija paremtą sprendimą dėl sandorio. Antra, minėta komercinė veikla vidutinį vartotoją turi arba gali paskatinti priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.

132 Be to, pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 2 dalį, jei tenkinama ankstesniame punkte nurodyta antroji sąlyga, klaidinančiu informacijos neatskleidimu taip pat laikoma komercinė veikla, kai prekybininkas nuslepia esminę informaciją arba pateikia ją neaiškiai, nesuprantamai, dviprasmiškai ar ne laiku.

133 Pirma, kartu aiškinant Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 5 dalį ir jos II priedą matyti, kad tiek Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, tiek Direktyvos 2002/92 12 straipsnio 3 dalyje nurodyta informacija yra esminė informacija, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnį.

134 Antra, atsižvelgiant į tai, kad labai svarbu pateikti aiškią, tikslią ir suprantamą informaciją apie esmines pagrindinio turto savybes grupinės *unit-linked* sutarties atveju tam, kad remdamasis turima informacija vartotojas, ketinantis prisijungti prie tokios sutarties, galėtų sąmoningai pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą, kaip pabrėžiama šio sprendimo 96–101 punktuose, ir atsižvelgiant į Direktyvos 2005/29 10 konstatuojamojoje dalyje nustatytą reikalavimą užtikrinti vartotojų apsaugą sudėtingų, didelę riziką jiems keliančių produktų, kaip tam tikri finansinių paslaugų produktai, atveju, tokios informacijos nepateikimas, jos nuslėpimas arba neaiškus, nesuprantamas, dviprasmiškas ar nesavalaikis pateikimas gali paskatinti minėtą vartotoją priimti komercinį sprendimą, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.

135 Šiomis aplinkybėmis su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas įvertins šį klausimą, Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, nurodytos informacijos nepateikimas patenka į sąvoką „klaidinantis informacijos neatskleidimas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnį.

136 Galiausiai dar reikia pažymėti, kad Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 4 dalyje numatyta netaikymo išlyga negali būti taikoma Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje ir III priedo A dalyje numatytoms informavimo prieš sudarant sutartį taisyklėms.

137 Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad toks prieštaravimas, koks numatytas Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 4 dalyje, egzistuoja tik tada, kai pagal kitas nei pateiktos šioje direktyvoje nuostatas, kuriomis reglamentuojami konkretūs nesąžiningos komercinės veiklos aspektai, prekybininkams, nepaliekant jokios diskrecijos, nustatomos pareigos, nesuderinamos su nustatytomis Direktyvoje 2005/29 (2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Wind Tre ir Vodafone Italia*, C-54/17 ir C-55/17, EU:C:2018:710, 61 punktas).

138 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 132 punkte, kadangi Direktyvoje 2002/83 nereglamentuojamos 36 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos pateikti informaciją prieš sudarant sutartį nevykdymo arba netinkamo vykdymo teisinės pasekmės, nėra jokios šios direktyvos ir Direktyvos 2005/29 nuostatų kolizijos, nes pastarosios nuostatos yra papildomos (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Abcur*, C-544/13 ir C-545/13, EU:C:2015:481, 78 ir 82 punktus).

139 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį–šeštąjį klausimus byloje C-143/20 reikia atsakyti: Direktyvos 2005/29 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, nurodytos informacijos nepateikimas vartotojui, kuris prisijungia prie grupinės *unit-linked* sutarties, gali reikšti klaidinantį informacijos neatskleidimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

140 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje nurodyta informacija turi būti pateikta vartotojui, kuris kaip apdraustasis prisijungia prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, sudarytos tarp draudimo įmonės ir įmonės, kuri yra draudėja. Šią informaciją draudimo įmonė turi pateikti įmonei, kuri yra draudėja ir kuri privalo ją perduoti šiam vartotojui prieš jam prisijungiant prie šios sutarties, kartu su bet kokia kita informacija, kuri pagal šią nuostatą, siejamą su 2002 m. gruodžio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/92/EB dėl draudimo tarpininkavimo 12 straipsnio 3 dalimi, gali būti reikalinga atsižvelgiant į vartotojo reikalavimus ir poreikius.**

2. **Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis, siejama su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, turi būti aiškinama taip, kad informacija apie pagrindinio turto pobūdį, kuri vartotojui turi būti pateikta prieš prisijungiant prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, turi apimti informaciją apie esmines šio pagrindinio turto savybes. Ši informacija:**

   – **turi apimti aiškią, tikslią ir suprantamą informaciją apie šio pagrindinio turto ekonominį ir teisinį pobūdį bei su juo susijusią struktūrinę riziką ir**

   – **nebūtinai turi apimti išsamią informaciją apie visos rizikos, susijusios su investicijomis į tą patį pagrindinį turtą, pobūdį ir mastą, taip pat tą pačią informaciją, kurią draudimo įmonei pateikė finansinių priemonių emitentas pagal 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/611/EEB, 93/6/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 93/22/EEB, 19 straipsnio 3 dalį.**

3. Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vartotojas, prisijungiantis kaip apdraustasis prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, neprivalo per atskirą ikisutartinę procedūrą būtinai gauti šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytos informacijos, taigi šiai nuostatai neprieštarauja tokia nacionalinė nuostata, pagal kurią pakanka, kad ši informacija būtų nurodyta minėtoje sutartyje, su sąlyga, kad ji šiam vartotojui pateikiama prieš prisijungiant prie sutarties, t. y. laiku, kad jis, susipažinęs su turima informacija, galėtų sąmoningai pasirinkti jo poreikius geriausiai atitinkantį draudimo produktą.

4. Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog pagal ją nereikalaujama pripažinti, jog, netinkamai įvykdžius pareigą pateikti šios direktyvos III priedo A dalies a punkto 12 papunktyje nurodytą informaciją, grupinė su investicinio fondo vienetais susieta gyvybės draudimo sutartis arba pareiškimas dėl prisijungimo prie jos yra niekiniai ar negaliojantys, todėl prie šios sutarties prisijungęs vartotojas įgyja teisę į sumokėtų draudimo įmokų grąžinimą, su sąlyga, kad nacionalinėje teisėje nustatytos procedūrinės taisyklės, skirtos pasinaudoti teise remtis šia pareiga pateikti informaciją, nėra tokios, kurios galėtų kelti abejonių dėl šios teisės veiksmingumo, atgrasant vartotoją nuo šios teisės įgyvendinimo.

5. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su jos III priedo A dalies a punkto 12 papunkčiu, nurodytos informacijos nepateikimas vartotojui, kuris prisijungia prie grupinės su investicinio fondo vienetais susietos gyvybės draudimo sutarties, gali reikšti klaidinantį informacijos neatskleidimą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 7 straipsnį.

Parašai.